

SLOVENIJA.

List 77.

V torek 25. Kimovca

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še $\frac{1}{4}$ gold. Za po pošti posiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Deržavna železnica iz Celja do Ljubljane.

(Iz Austrie.)

Sopet smo visoko stopnjo orjaškega začetja dosegli; Austrie serce, krasni Beč se je valovom jadranskega morja po najvažnejši znanjbi 19. veka približal.

Železnica je poglavitno mesto Krajne — Ljubljano — dosegla. V 32 urah zdaj iz Beča do Tersta prideš. Ako že s tim popotnikom potovanje ni malo zljajšano, je to še veliko višje pomembe za tergovino. Koliko ur si se pred zamudil z voznjami čez hribe in doline, kar zdaj neha, in Ljubljana, že popred za prekladanje blaga važno mesto, bo zdaj ostališe za vse tergovinsko blago, ki se bo iz Tersta v notranje dežele avstrijske monarhije vozilo.

Zavoljo silnih cestnih zadržkov, ki se ti med Celjem in Ljubljano nasproti stavijo, zavi se na katero koli stran, je mogla volitev tistih dobro premišljena in prevdarjena biti. Že pri poveršnjem pregledu kraja so se najpred dve poti odperle. Ena pelje po dolinah poleg Savine in Save; druga se odpre po zgornji Savinske dolini. Vender tudi v zadnji dolini se na dvoje razdeli; na eno stran pelje od Vranskega poleg pošne ceste skoz št. Ožbalt in Podpeč, na drugo pa po Tuhinjski dolini; vsakod pa gre čez sterme verhove gorá, kjer Savina in druge vode zvirajo, ki se v Savo stekajo.

Po natančnem pretehtanju vsega in vsačiga je deržavno opravištvó — vkljub tolikim težavam — sklenilo, cesto peljati po dolinah poleg doljne Savine in Save. Sicer so težave tolike, de je v njihno odpravljenje pomoči vsih sredstev umetnosti, vse energie in najterdnejše volje deržavnega opravištva trebalo; vender je bil rezultat, ki se je doseči imel, tega truda vreden, kjer so pri vsaki drugi poti natorne zaspelke toliko velike ob prehodu pogorja, de bi bilo delanje ceste mnogo dražje, ali celo nemogoče postalo, in, čeravno doveršeno, bi zavoljo stermote vender voznja silno težavna bila; tukaj je pa delo tako izpeljano, de se bolšega ne more želeti.

Važno je tudi to, de gre železnica čez zidan most, kjer je začetje Zagrebske ceste, in ostaja ladij, ki prihajajo iz Avstrijske žitnice — Hrovaškega in Banata.

Pričelo se je tedaj o začetku leta 1845 po dobljenem pripušenju Nj. Vel. cesarja Ferdinanda I. delo, ki se je letos z neizrekljivim trudom nebrojne množice delavcov v slavim vladanju Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. pod vodstvom ministra tergovine in javnih stavb gosp. viteza Bručka doveršilo, in 16. Septembra 1849 v pričajočnosti Nj. ces. vis. nadvojvoda Albrehta, cesarjevega namestnika, občinstvu slovesno odperlo.

Kraji, po katerih ta železnica pelje, so posebno znameniti, kjer se nam zdaj mile in vesele poljane nasprot smehljajo, zdaj sterme skalovite gore razgled popotniku overajo; z eno besedo, ti kraji so vredni nasledniki mičnih bratov poleg železnice do Celja.

Od Celja, prijaznega raja spodnje Štajerske, nas spremlja po doljni Savinski dolini vesela Krajina.

Čeravno včas eno stran reke stermejše visine meje, vender oko na drugi strani ravnejše poljane vglada. Livade in njive s semlertje raztresenimi seli te obraduje z naj različnejšimi barvami. Tako pridemo do Laškega že o času Rimljanov znanega kopelišča, kterega mnoga poslopja se na višini o desnem bregu Savine dvigujo. Odtod se kraj premeni. Visoke in sterme gore oklepajo stisnjeni dol, in silna pečovja na nekterih mestih prosti tek Savini branijo. In pridemo do zidanega mosta, ki so ga pred nekoliko leti čez Savino razpeli, ktera se ne daleč od tod v Savo steka.

Savska dolina, od zidanega mosta naprej, je ozka in malo rodovitna; le malokje najdeš obdelano zemljo, ki ob gorah posavcem pičli živež deli; malo človeških naselišč vgladaš, in od zidanega mosta do Zagorja, v $2\frac{1}{4}$ milj dolgi dolini, je le edina vas Sava (Saudörfel), na desnem bregu Save. Doline o potocih, ki se tukaj v Savo stekajo, namreč: Vernici, Trifail in Medji so rodovitnejše, in narava tukej, ko v odškodovanje poljskih pridelkov drug zaklad podeluje, bogate premožke žile (Kohlenminen), ki bodo, za gotovo se nadjamo, deželni še veliko blagoslova donesle.

Temnejša se, kakor do les je dolina od Zagorja do Save. Tukaj je cesta prav za prav v skale vdellana, med kterimi se Sava peneč vali, in pred malo mesci še je tukaj neutrudljivi delavec komaj varno stopati zamogel, kjer zdaj hlapon po široki stezi gnjačo preverši.

Od les pa se odpre dolina v neskončni lepoti. Mesto komaj 30 — 40 sežnjev široke, temne gnjače se nam skoraj $\frac{1}{4}$ milje široka ravnina nasprot smehlja, in na majhnem hribčku zagledamo prijazni Ponovički grad.

Tako dospemo do mesta, kjer se na majhnem homecu lepa grajšina Poganjuk nam prikaže, in kjer se je notri v reko moleče predgorje s tuncelom moralo prekopati.

Preleteli smo Savo na deržno postavljennem mostu; in zdaj se dolina sopet stisne. Sopet je divja in nerodovitna, malokje vgladaš selo ali majhno vas poleg roke, kakor Hotič, Kresnice, Vernek in Kresniške poljane.

Do Laz se dolina razprostré; gore levega brega zadej ostanejo, bogate vasi, travniki in polja oko razveseljuje in ga odškodvajo za divji značaj stermejšega levega bregu.

Tri četerti od tod, pri Zalogu, se Ljubljance v Savo steka. In zdaj se 2 uri široka, rodovitna, z mnogo vasmi preprežena, dobro obdelana planjava do Ljubljane odpre, čez katero iz daljnega zapada veličansko lepe gore, in med njimi mogočni Triglav v ledeni svetlobi oko dospevsšega popotnika vabijo.

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

Ljubljanski časopis razglasi sledeče:

Visoko c. k. ministerstvo kulta in uka je po pismu 27. vel. serpana t. l. štev. 5686 naklonilo, de se ima v šolskim letu 1848/49 v Ljubljani na poskušnjo vpeljan poduk v austr. kaznovavni in deržavljanski pravici za leto 1849/50 vstaviti, in na veliko šolo v Gradec preložiti; kteri visoki sklep se s opomnjenjem

občno na znanje da, de bude poduk v porečenih rečeh po slovensko v šolskim letu 1849/50 na veliki šoli v Gradcu dan.

Od c. k. deželnega predsedništva v Ljubljani 15. kim. 1849.

Upali so nekteri, de poduk v kaznov. in deržavlj. pravici bo začetik pravne in velike šole v Ljubljani, toliko zaželjene, ktera bi bila po vsakoletnemu pridjanju noviga učenika s časam narasla. Zvemo zdaj, de tako upanje se koj izpolnilo ne bo, desiravno želje domorodcov vunder še niso prazne imenovati. Ministerstvo zastran kraja za prihodno, gotovo veliko šolo jugoslavjansko še sklepa storilo ni, slovenske pravdne šole pak je zdaj že silno treba. V Ljubljani to leto bo zgol pripravna šola, gimnazi, h kteri bi se poduk v pravdnih vednostih, ki se za odrasene v prvih znanostih že izurjene ljudi primeri, slabo družil; tudi bi pravdnih učencov tukaj ne bilo, kir taki le pri dveh plemenih pravdne učenosti zastati ne morejo, timuč vesolni poduk iskati morajo — na veliki šoli. V Gradcu je velika šola Jugoslavjanam nar bližniši, in mnogo se jih tam shaja Slovencev, Hervatov, Serbov ukazeljnih. Zato, mislimo, je slov. pravdni poduk tje preseljen. Ni le potrebno za Slovence iz Štajarskiga, Krajnskiga, Koroškiga in Primorskiga, v obziru na vpeljane očitne sodbe, ktere drugači kot po slovensko ravnati ne morejo, in na gotovo napravo tudi civilnih vsaj v nekterih rečeh prihodni očitnih sodniš, de se postave v damačim jeziku učé; ampak potrebno tudi za jugoslavjanske sosede iz deželá dozrajne ogerske krone, de poznati jamejo modre postave, kterim primerno se bo novi zakon za njih rojake po ukazu ustave v domorodnih zborih posvetoval in pisal.

Iz Tominskiga 20 Kimovca 1849.

Draga Slovenija! ker ti tako rada sprejemaš ino z veseljem oznanuješ vesele novice od šolskiga napredovanja slovenske mladosti v slovensini, zato hoče tudi od tega kraja rodoljub nekej v ti reči veseliga oznaziti tebi, in skoz tebe vsim rodoljubnim Slovincam:

Tudi tukej v naših šolah alj učilnicah se je lepo pokazalo ob koncu letošnjiga šolskiga leta pri velikim sprašovanju, de slovensina tudi pri nas ni zanemarjena ino ne spi, ampak ima tudi tukej svoje goreče podpornike in pomočnike, kakor so posebno tukejšni višji šolski ogleđa gospod Andreas Peternel, šrejnič nij fajmošter v Vučah, kateri dobro razumivši o ti reči dane ustavne postave, in se boljši spoznavši duh ino potrebe časa, so gnani od splošne koristosti ino prida svojiga naroda vkljub nemškutarjev, katerih tudi tukej ne manjka, vsim njim podverženim učenicam s krepko ino gorečo besedo naložili ino zapovedali slovensine se še bolj kakor popred poprijeti, ino v šolah razlagati in učiti: in glejte tako je njih in še drugih verlih podpornikov iskrenih Slovencev, kakor je gospod duhovni Pencin in gospod Kacafura v Tominu, gospod duhovni Rutar na mostu pri sv. Luciji, ino duhovni gospod Vogrič na Grabovim in še drugih nevtrudljivo in nevstrašljivo prizadevanje zavoljo Slovensine lepi in nadepolni sad neslo, ker per tem velikim šolskim sprašovanju se je po vsih tukejšnih šolah tako lepo po Slovensko bralo, pisalo in rajtalo, de je mogel zares vsaki rodoljub z veseljam poslušati, in z velikim upanjem se

navdati. Posebno pa v Tominu, kjer je velka kantonska pravica in viši deželna šola, so otroci v pričo kantonskega komisarja, slovenskega rojaka, in več drugih gospodov se zraven gladkiga branja in rajtanja tudi lepe pisma vsake verste po slovensko zlagali in pisali tako lično in ročno, da je vsim pričujočim serce od veselja in radosti igralo, in celo solze so se mnogimu odtergovale, ko je na zadnje dekelca k učnikovi mizi stopila, ino v milim maternim jeziku z lepim govorom vse lepo pozdravila, se naprejpostavljenim in učnikom serčno zahvalila, in svoje součence in součenke k zmiram večim pridru, k marljivim napredovanju ino k pravi vpotrebovanju in dobrim obnenu vsega učeniga nagovarjala ino opominjevala.

Hvala, hvala torej rečem tudi jez s to nedolžno deklico, vam o nevstrašljivi gospod oglednik! Hvala vam vsim gorečim gospodam podpornikom ino učnikom naše mile slovenske mladosti! Bodite tudi zanaprej tako goreči, nevtrudljivi in nevstrašljivi, in naša pravična reč bo z božjo pomočjo gotovo zmagala. Z Bogom! Rodoljub.

Hervaska in serbska dežela.

Iz Veršeca 14. Sept. Generalmajor Majerhoffer sem pridši vpeljati postave je izdal sledeči razglas zavolj hudobij, ki se po okolnih krajih prikazujejo.

„Ker je občno znano, in ker sim se prepričal, da se v torontalskeji županiji različne hudobije, kakor razbojstvo, tatvina, požiganje in clo pobojsstva godijo, zavolj česar se občna varnost oseb in premoženja v veliki nevarnosti znajde.

Ker je mir in red prvo opravilo mojega poklica, tedaj sim primoran ukazati: da se proti takim hudobijam stojna sodba vstanovi, in nad javnim hudodelnikom obsojenje s vervjo dopolnuje.

Gospod Arižim, sedajni opravn komisar torontalske županije bo potrebno preskerbel; in če se kak prigodek pripeti, vselej pripravljeno vojaško oblast, opiraje se na ta moj razglas, na pomoč poklicat.

Majerhoffer s./r. generalmajor.“

Opravništvo vojvodstva Srbije je po prijetim pismu od banskega opravitelja zvedivši, da se c. k. komisarji v Bački in Banatu protipostavno obnašajo, prevzvišenemu banskemu opravniku sledeče pismo poslalo:

Vaša prevzvišenost! Prebrano pismo Vaše prevzvišenosti od 12. Aug. t. l. številu 343 je opravnistvu v nar veči radost bilo, ker zapopade v sebi dokaz zaupanja, ki ga ima Vaša prevzvišenost do opravnistva, in izjasnenje serčnega sočutja za narodno stvar, ki je zmiraj v nar bolj zapletenih obcnoderžavnih okoljšinah v osebe Vaše prevzvišenosti svojega nar boljsega prijatla in podpornika imela.

Opravništvo bi svojega poklica, svojih dolžnosti ne razumelo, in se bi mnogocenenga zaupanja Vaše prevzvišenosti dostojno ne pokazalo, ko bi neke okolnosti, ki so visokim cesarskim obljubam, in od visokega ministeria in glavnega vojskega zapovedništva izdanim vredbam, nasproti, Vaše prevzvišenosti oznaniti opustilo.

Potem, ko je sovražna vojska na več mestih pobita iz Bačke in Banata potegnuti se prisilena bila, so rečeni deli vojvodstva Srbije brez vsih postavnih oblast vstali, prepušeni nevarnosti krajne anarhije, ktera se je že na več krajih pokazovati začela. Na pismeni poziv Vaše prevzvišenosti od 10./22. Junia t. l. broj 1680 d. k. svet. patriarh ko c. k. osebni pooblasteni komisar ni dopustil koj postaviti za osnovo do zdaj izdanih carskih vis. uredb potrebne politiško-administrativne oblasti za Bačko, in k temu čilu in koncu je imenoval za komisarju Bačke g. Franca Kristofa, uda tega praviteljstva, s tem polno-

oblastenjem, da imenovane uradnike v dolžnosti njem podelenega poklica uvede. Delavnost tega komisarja, po tem ko Bačka spet v sovražne roke pade, preneha.

Med tem pa, ko je to opravištvo po zopetnem osvojenju tega dela s svojim dopisom od 4. t. m. broj 2462 v zvezi s pismom patriarha od 19. Julia t. l. pod brojem 417 Vašo prevzvišenost v ponižnosti prosilo, da bi od patriarha izvoljene uradnike presodili in jim delavnost v njim izročeni predelih, poleg oblasti, ki jim bo šla po kmalo sledeči novi vravnavi, milostno dopustiti blagovolili: so prišli, kakor nam je verjetno oznanjeno, v Bačko in Banat drugi politiški komisarji, kateri proti vis. ces. naredbam, ki so dozdej razglašene bile, in proti oznanjeni ustavi 4. Marca t. l., v kterej je ravnopravnost vsih narodnost svečano izrečena, rabijo svoje oblast popolnoma v duhu starega sistema, in v interesu od naroda toliko sovražene madžarsine, toraj v očitno škodo naše narodne autonomije in razvika narodnosti.

Taki komisari so, kakor slišimo, v Bački: Kačković, in v njega nepričnosti Gjurgje Popović, postavljen od g. Fzm. Haynau-a, in Karel Latinović, poslan od g. Fzm. Nugenta. Poslednjega komisarja je postavil v Somboru tisti magistrat, ki je še za Košutovega časa izvoljen, in pozneje od njegovega komisarja, glavnega puntarja Beti-a popolnoma uredjen bil, in kateri bi po uredbah verhovnega vojskega zapovedništva preiskovan in vojskim kaznim imel podveržen biti. Torej obstoji on iz taci oseb, ki so pri vrodu ces. vojske v Sombor in Marca t. l. cesarju vernost obljubile, in po odhodu tiste vojske od puntarjev službo prejeli, in odstavljene našega cesarja radostno priznale, Košutoveji republiki zvestobo prisegle, in jej naj bolj goreče služile. Taisti komisar Popović je tudi v Subotici novi magistrat izvolil. Razun tega, da je toliko nepremišljeno nove uradnike postavljat, se je tudi proti državni ustavi pregrešil, kjer je pri svoji delavnosti narodnost zanemaril.

Tako je v Subotici, kjer je 40,000 Slavjanov, in samo 2 do 3 tisuče Madžarov madžarski jezik za uradni vpeljal.

(Konoe sledi.)

Tergovstva minister je naprosil denarnični oddelik banskega sveta, mu načert podati, kako da bi se železna cesta iz Siska in Zagreba do Zidaniga mosta napravila.

19. t. m. je bana glavni stan v Zagreb prišel s nekimi dragoni, serežani, in banderial-husarji.

Austrijanska dežela.

Ant. Kutzmann je zavolj vdeleženja pri dunajskemu puntu kozoperska p. l. v hudo ječo na 5 let obsojen. — Šest drugih so manji kazni doletele.

V Beču so se 19. t. m. slovaški poročniki nj. Veličanstvu priklonili, in prošnje naroda izročili, 1. za razglas ustave 4. sušca t. l. v slovaškem jeziku, 2. končanje tisučletniga madžarskega gospodarstva in vstanovitev kronovine slovaške. Odgovor Cesarja je bil zlo prijazen in je počverstil upanje narodu.

Marš. Radeckitu na čast dunajska srenja veliko pojedno pripravlja.

Grofu Renriku Bombelles, nekdanjimu svojimu odgojitelju so Nj. Veličanstvo veliki križ reda sv. Štefana podelili.

Ukaz zastran odveze zemljiš in odškodovanja na Koroškim je po Wien. Zeitg. na svitlo prišel.

„Prese“ piše, kako da je neprimerno puntarskega grofa Ladislaja Zelinskega c. k. kamornika in stotnika pri ulanarjih, ki je polk svoj ulanski s lastnim trudam in po poročnikih na vso moč k nezvestobi in vthajanju zapeljivati skušal, pri vojaški sodbi na 10 let k delu terdujav v lohkih železih obsoditi, in enako kazin knezu Voronickimu nakloniti, ki je tudi pred pri c. k. konjčkih služil, in že 2.

dan kimovca p. l. celi polk puntarskih lovcov od njega nabranih proti cesarskim vodil — ob enim pak kaplana Koenig na 15 let v ječo terdujave vkleneniga vreci, kir je puntarski sklep madžarskega zbora v Debrečinu 14. mal. travna t. l. svoji fari iz priznice bral, razlagal in ljudi k čerki vojski spodbadal. „Prese“ omeni, da naj bi se toliko pri unih uzroki lajšiga kaznovanja, kot pri temu uzroki hujiga naznanili, kir razun tega pravičnost sodnikov se ne dokaže.

Spodno-austrijanski deželni poglovar je 11. t. m. razglasil:

„Kir je vzitek deržavljskih in politiških pravic po gotovim nakazu §. 1. patenta 4. sušca 1849 zastran podstavnih pravic austrijanskih deržavljanov izdaniga, neodvisen od spoznanja vere, se lahko ve, da tudi Izraeliti zastran politiškega privoljenja zakona drugim postavam podverženi niso, kot za vse druge deržavljsane v temu veljavnim, ter k veljavnimu zakonu prešnega dovoljenja krešije, ali deželne vlade, ktero vtiče, več ne potrebujejo.“

Na Dunaju so po dohodu svitl. bana Jelčića nekteri Slavjani pod vodstvom slavniga Šafařika se k banu podali, in potrebe in želje slavjanskih rodov mu v pomoč živo priporočevali. Ban je prijazno odgovarjal, in vse za našo srečo dobro govoril.

Bana in Hainava je Dunajsko mesto v versto častnih svojih mestnjanov vzelo, in obema prejmljoča pisma po poročnikih slovesno podalo.

Česka in Moravska dežela.

Praga se pripravlja junaka Kničanina slovesno sprejeti.

V Pragi je bilo od 9 do 16. t. m. 23 bolnih na koleri, 6 jih je umerlo, 8 ozdravilo, drugi so bili 16. t. m. še bolni.

Načert ustave za Pražko mestno srenjo je doversen, in obseže 75 odstavkov, kterih je veči odbor šelej 6 presodil.

Se sliši vesela novica, da gosp. minister javniga uka misli že to leto spodnjo realno šolo s českim jezikom pri poduku v Pragi napraviti, v ktero šolo bi se učenci vzeli pridši iz česke poglavitne šole, lanske leto vstanovljene.

V Berni mnogi želijo neki prestor v mestu po marš. Radeckitu imenovati.

Ogerska dežela.

Iz slovaškega časopisa vzamemo sledeče verstice;

Mnogo smo že, začne pisavec, od Slovakov govorili; ali važneje naše besede nikdar niso bile od tihle verstice, s kterimi dnes svoje rojake pozdravimo. Važnost tih besedi pa ne pride iz naše modrosti. Ta pot opustimo vse modrovanje, in oznanimo svojim rojakam samo, kar se je z našo rečjo, pogojem našega življenja, diplomatiški zgodilo, in kar se je v povzdigo te reči na polji narodnega uradništva, zlasti v Zolskeji županiji, pokazalo.

Vsi časopisi, z njimi tudi Slovenske noviny so pripovedovale, da se imajo mesca Septembra velike posvetovanja pod predsedništvom Njih veličanstva goditi, v kterih se bodo razločilo na kakošni podlagi naj se nova uravnava ogerske dežele osnuje. De se bodo v tih posvetovanjih tudi osoda našega narodnega življenja odločila, mislim da nikdo o tem ne dvomi.

Povereniki slovaškega naroda, gospodje Hanrih, Hlavač, Kolar, ki so bili od c. k. vlade na Dunaj poklicani, so toraj za svojo sveto dolžnost, tako do vladarstva, kakor do svojega naroda spoznali, o tem važnem hipu stopinje storiti, k kterim jih je sicer lastno terdo prepričanje gnalo, bolje pa se pismene in ustne poročila silile, ki so prihajale iz vsih strani Slovaškega, želje in nade zvestih, cesarju terdo vdanih Slovakov razodevši. Povereniki so tedaj sklenili, da visocemu pre-

stolu predložiti. Mi smo bili priče tega početja, zatoraj hočemo to dogodbo kratko popisati.

Poverniki so sestavili posebni spis (memoriale), o čegar obsegu le to opomnimo, da vse zapopade, kar Slovak, svojemu vladarju, edinosti cesarstva in rojakom zvesto udan na podlagi ustave 4. Susca želeči more in česar se zaupljivo nadjati sme. Poverenikom se je dala čast, da so s tim spisom pred zbrano ministerstvo priti, ter želje in prošnje slovaškega naroda pred najvišji prestol položiti smeli.

Mi in z nami vsaki zvesti sin našega naroda pričakujemo razrešenje naše živetne reči s tistim zaupanjem, s katerim nas pravdnost našega vladarja navdaja, ki je prvi pri nastopu vladarstva vekoma imenitne besede izrekel: „Edino Austrijo, in v njej enakopravnost vseh narodov“ — nadalje nas s tim zaupanjem navdaja tudi modrost svetovavcov Nj. veličanstva, ki hlinjeno poslužnost od proste in čiste zvestobe razločiti znajo; poslednič nas navdaja tudi zavest, da smo se za pravično stvar prestola in deržave darovali, in mnoge žertve blaga in kervi prinesli.

(Zahvalivši se tim poverenikom pisavec tako posleduje:)

Drugo, kar zastran naše životne reči z veselim srcem oznamimo, je obnašanje naših narodnih uradništev v Zolskej županiji.

Bravcem naših listov je znano, da se je v kratkem v Zolskej županiji urad s dovoljenjem c. k. komisarja osnoval, čegar udje so možje, kakorsnih smo si za posamezne oddelke tako rekoč sami želeli. To so možje, zvesti svojemu cesarju, zvesti svojemu narodu sicer se ni dosti prašalo, je li kdo plemenit, ali ne; zna li madjarsko (?) ali ne. Gledalo se je le na to, česar se o tako težkih okolšinah potrebuje, na zvestobo, nevtrudljivo delavnost, in možko terdno obnašanje, kterege vsaka sapica ne zmaja.

Naša radost je neizrekljiva, da poleg soglasnih vsestranih oznanil Zolska županija pod vodstvom tih mož v redovnosti in postavnem misli od dneva do dneva bolje napreduje. Še roparske čete, ki so se po Zolskih gorah vlačile, so se ob osnovi novih uradov, od katerih niso ne očitne ne skrivne podpore pričakovati mogle, hitro v Novogradsko županijo vmiknule. Ljudstvo grede mirno po svojih opravilih, in spoznava, kakor iz težkih sanj zdravnivši se, že sadaj blagodarno delavnost c. k. vlade, namestajene po ljudomilih, narodnih vradih, ki vse svoje dela v slovanskem, slednemu umljivem jeziku opravljajo. V kratkem reči: v Zolskej županiji se je pokazalo, da zamorejo Slovaki pod vodstvom višjih c. k. uradov tako rekoč samostojno živeti, in se sami, brez madjarske pomoči vladovati.

Rusi so se iz zgoranje Oggerske nižjeje proti Komarnu potegnili. Gornje kraje so zdaj slovaški dobrovolci (čez 3000 mož) pod vodstvom barona Levartovskyga obsedli. Vodja hrabrost in pridnost teh vajsakov ne more prehvaliti, ki nevtrudljivo obhodijo vse gore, preiščejo vse berloge, kjer bi sovražnikov kaj skritih zamoglo biti. Hvali se tudi dobri postavní duh tistih krajev, kjer so na mesto madjarskih uradnikov zvesti slovaški nastopili.

Madjarska vojašinja v Komarnu je obsejnim Avstrijskim ponudila vse vjete Avstrijske izdati. Mendé je to stopnja k popolni vdatvi. Govori se tudi po verjetnih naznanilih, da se bo Komarnska terdnjava na dan Cesarjeviga godu vdala.

Mesto Presburg hoče prositi Radeckita, Hajnava in bava Jelacića, da bi postali njega častni mestnjani.

Vojaške sodbe neprenehama veliko obdolženih obsodujejo, med temi se najde nekaj duhovnov. — Se sliši da za grofa Štefana Karolyi ne bode navadna ječa odločena, ti-

muč se bo na svoj domači grad poslal, kjer bo prebivati in od tam deržavi za storjeno škodo po 100,000 gold. na leto plačevati mogel.

Košutova mat je vjeta. Njega bo težko dobiti, ker neki razposlano popisovanje njegove osebe clo sesnično ni. Popisani so p. r. njegovi lasje, on pak peruko nosi, ki jo vselej lahko spremeni.

Ptuje dežele.

Iz Bosne nam pridejo sledeče vesti:

Puntarji, ki so Bihač obsedli, in večkratnemu opominjevanju poglavarja vezir Tahir paša vkljub, od obsede niso jenjati hotli, so poglavarja tako razserdili, da se je z vojsko in mnogimi topovi iz Travnika vzdignil, in proti Bihaču napotil.

Dan 3. t. m. se je Vezir približil Bihaču, in puntarjem poročil, da bi se razšli, ter mirno in poterpežljivo čakali, kaj bode visoko vladarstvo zastran naloženih davkov odločilo. Puntarji pa, namesto da bi te poročila poslušali, ostanejo pri svojim sklepu, namreč, ne raziti se, dokler novi davki niso zmanjšani, in sedajni zapovedniki svojih mest odstavljeni. Vezir Tahir paša, s tim odgovorom ne zadovoljen, je toraj sklenul na-nje udariti.

Pred bojem se je pa 200 imenitnih Turkov, ki so iz Travnika in okolice Bihača z njim prišli, iz njegovega tabora oddalilo, rekoč, da nikakor ne bodo proti puntarjem orožja nosili, kjer sprevidijo, da je reč puntarjev pravična, ki so se proti zatiranju vzdignuli, ktero zasluži, da se z mečem odbija. Vezir Tahir Paša na to ni nič odgovoril, ter jih pusti oditi, in razredi 5. t. m. svoje trume 1500 mož tako, da so puntarji 12,000 mož vso moč razviti mogli, da ne bi spolnoma poginuli, kjer je Vezir tudi več topov seboj vozil, katerih je puntarjem celo manjkalo.

Začetkoma boja je jela tudi Bihaška posadka jako na puntarje strelati. Bitva je bila ljuta, 300 mož je padlo na strani puntarjev, mnogo je bilo ranjenih, ki so na svoje domovje odšli; med mrtvimi je bil tudi Omer Risvić in njegov sin iz Kladaša, ki je bil izmed puntarskih glavarjev.

Tudi Vezir Tahir paša je imel 200 ubitih, in mnogo ranjenih. V Bihaču je bil Mohamed Beg Besirević vsmerten, razun tega so puntarji tudi 4 topove Vezirju odvzeli.

Koj po ti bitvi so puntarski vojvodi sle v vse terdnjave razposlali, da imajo vsi, ki so za orožje, k njim pritiskniti; kdor nebi slušal, naj se mu hiša zapali. Brez zamude so jih doma bivajoči Turci poslušali, in puntarske trume so se s tim prirastkom ne malo pomnožile. Tudi iz Novega in Ostročaca je 800 mož puntarjem na pomoč prišlo.

Dan 6. t. m. Po včeranjem hudem boju na Klokotu je dnes primerje. Število mrtvih in ranjenih, ki smo ga zgoréj oznanili, se poterdi. Vezir Tahir paša je nekaj bolehen. Puntarji se vidoma množijo. Vezirjeve trume so kolero seboj prinesle, neprijetnega gosta. V nekem peškem bataljonu, ki je pred v Sarajevu posadjen bil, so padle na poti, okoli Ključa, perve žertve, tudi Mir-Alaj Babić, sin Mustaja paša je vmerl za to boleznijo v Petrovacu.

Včeraj in dnes je bilo več pescev od nje prijatih, ki so v nekaj urah umerli, med njimi en major.

Dan 7. t. m. Puntarji ponujajo pomiritev. Oni tirjajo, da naj se Bihaški paša odstrani, in novi davek popolnoma prekličé. Vezir nasproti hoče, da bi se brezpogojno podvergli, in vodje izročili.

Kolera v Vezirjevem taboru pojema tako, da jih je dnes že 40 zbolelo, in skoraj vseh v nekaj urah vmerlo. Puntarji napravljajo poleg Klokota in Zlopolja nove obkope.

Dan 8. t. m. Kolera v Vezirovih trumah bolj narašča — dnes jih je že 60 zbolelo,

mного jih umerje. Tudi Vezirja je nemalo prijela.

Dan 9. in 10. t. m. Puntarji se vsakdan množijo, njihovo število je že 15,000 doseglo.

V Vezirjevem taboru se kolera bolj razširja, dnes jih je 80 zbolelo, ki tudi večidel nagloma merjo.

Dan 11. t. m. Kolera še hujša — doslej do 300 mrtvih, med njimi več oficirjev in dvornikov Vezirjevih. Bolnike iz tabora v Bihač spravljajo, kjer se je več hiš za bolnišnice vravnalo. Tudi Bihačanov se je prijela bolezen, ki zlo merjo. Vezirju je dnes bolje.

Dan 12. t. m. Kolera strašno v taboru in terdnjavi razsaja; cel dan nosijo merličé iz mesta, ter jih na vzhodni strani tabora zagrebajo. Čeravno se Turci, ki so fatalisti, bolezní ne bojé, je vendar vse neznan strah preletel, in med trumami, ki jih je kolera zredjila, se utekanje začinja.

Dan 13. t. m. Po noči je ploha bila, in dnes jih le malo od Kolere zbolí, vendar je 200 bolnikov. Zavoljo močnega oslavljenja po Koleri, zavoljo neprihoda pričakovane pomoči in silne narasti puntarjev se Vezir s pašami vred v nevarnem stanu znajde, in je pri volji, s puntarji pogajati. Zarad tega sta bila dnes Novski kapetan in Divan Efendi k močnim puntarskim prednjim stražam poslana, da bi njihove tirjatve zaslišala, in če bi mogoče bilo, to reč mirno poravnala. —

Nemske dežele. Bavarija. Minister v. d. Pfordten je naznanil pruskimu poslancu v Monakovim, da je od (bavarske) vlade pooblasten izreči, da ona se zvezi 26. vel. travna 1849 pridružiti nemore, in tudi načert nemske ustave tisti zvezi pridjan, brez poprav ne spoznati.

Prusija. Zavolj vedno večiga puntanja uradnikov v Šleswigu zoper deželno vlado, se bo polk pruske vojašnje več tje poslal.

Frankobrod. Palacki je odšel iz mesta. Gre pregledovati deržavni arhiv nasavski, in po temu v Prago nazaj.

Nadvojvoda Janez bo od slej vsaki tedin po dvakrat gosté k jedi vabil.

Laske dežele. Firence. Nadvojvoda se je 15. t. m. v Terst podal k pogovoru s cesarjem.

Parma. Vojvoda je ukazal red Benediktinarjev iz svoje deržave odpraviti. Opatam od slej da po 700 lir, zgol bratam po 500 lir na leto plačila.

Sardinija. Garibaldi je bil od vlade sprejet v Chiavari, od kodar bode prepeljan v Turin. V seji deželnega zbora 12. t. m. so eni poslanci toliko v hvalo Garibalda vpili, da so hripavi postali.

Jonski otoki. Punt na otokih je vkroten. Kakih 40 puntarjev je pobegnilo v hribe. Nekaj jih je kervavo obsojenih; drugi bodo sledili.

Beguni iz Benedik: Manin, Pepe, Tomaseo itd. so v Korfu. Iz 6 bark, polnih begunov, je vlada le po rodu domače na zemljo pripustila.

Francozka dežela. Dr. Rieger piše zastran obdolženja, da bi bil s sovražniki Avstrije v Parizu vkluboval, v časopih:

Berem v listu 13. kim. prestavo protokola čez pogovor, ki pravijo da je bil pričó mene pri knezu Adamu Czartoryiskimu, in ki so ga dunajski časopisi razglasili. Videz in obsežik tega spisa tako malo podobo resnice imata, da ga moram najdeniga (apokrifniga) imeti. Kar je primerno sim že storil, vpričo obégniga mnenja moje dežele se braniti, in hrepeneče pričakujem bližno vpeljanje prisežnih sodb v Avstrii, da zadobim opravičenje na sodbini poti.

Se nadjam pravičnosti časopisov, ki so omenjeni spisnik razklicali, da bodo tudi to naznanilo sprejeli.

Fr. Ladislav Rieger, nekđ. poslanec ustavn. zbora v Avstrii.

Nepolitiški del.

Nekdajna Gorutanija je bila slovenska.

(Dolge.)

Posamesne vesi in okraji.

15. „Zeltschach“ pri Brežah, od seliščah; od tod tudi „Zlan“ nad st. Paternionam.
16. „Zienitzen“, v kantonu „Gradez“ od „senca“ „Schatten“, „senice“ „Schattseiten“.
17. „Dalling“ blizo Wulmoss od „dolina“ Thal.
18. „Planitz“ ravno tam; in „Planhof“ v kantonu „Osterwitz“ od „plan“ „flach“, „planjava“ „Fläche“.
19. „Plintendorf“ na Nemškem od staroslavjanske besede „plint“ der Backstein, Ziegel, potem „Ziegeldorf“.
20. „Döblach“ v kantonu Glanegg od „doblje“ v „doblach“ (Eiche).
21. „Gradis“, „Gradisch“, „Gradeneegg“, „Gratzenberg“ itd. od „grad“ Schloss, ino „graditi“ zäumen, befestigen.
22. „Gnesa“ na Nemškem od „knez“ Fürst.
23. „Kodöll“ v kantonu Glanegg od „kodelja“, der Spinnrocken.
24. „Kallitsch“ ravno tam od „kol“, „kollie“ Pfahl, Pfählehen.
25. „Gruschka“ v kantonu Kraigg od „kruska“ Birn.
26. „Weneberg“ ino „Benesirnitz“ na Nemcah blizo „vene“ „vne“, „auserhalb, der äussere Berg; sem tudi morebiti sliši „Goggerwene“.
27. „Debar“ v kantonu „Ossiach“ od staroslavj. „deber“, d'br“, Thal.
28. „Prapra“ ravno tam od „praprat“ Farrenkraut.
29. „Winting“ od „zavietni“ windsicher, in blizo tam „Wintersdorf“ Winddorf.

Dokaz iz imen posameznih hiš.

1. „Tunsehnigg“ - Hube pri belej jezери od „tožnik“ Kläger ali pa od „dolžnik“ „dnežnik“ „Schuldner“.
2. „Potunger“ - Hube v Reichenau od „potok“ „Bach“, „potokar“ „potočnik“.
3. „Grabitz“ v zgornobeljskim kantonu od „grabic“ „Spatz“, ali „grabiti“.
4. „Diellacher“ - Hube v starodvorskim kantonu od „dolje“ „Unterdorfer“.
5. „Wabelnigg“ - Hube na Nemškem od „vabiti“ „locken“, „vabnik“ „Locken“.
6. „Dulnigg“ - Hube v kantonu „Gmünd“ od „dolje“ „dolnik“.
7. „Pietschacher“ v kantonu „Albeck“ od „pec“ „Steindorfer“, „Steinwänder“.
8. „Soldernigg“ v kantonu „Strassburg“ od „zold“ „Krieg“, „zoldner“ „Krieger“.
9. „Widnigg“ - Hube v kantonu „Spital“ op bdeti „wachen“, „bednik“ „Wächter“.
10. „Wunssnigg“ - Hube v kantonu „Winting“ od „bos“ „barfuss“.
11. „Friessnick“ - Hube od „bréznik“ „Birker“.
12. „Garnassnigg“ - Hube v kantonu Eberstein od „kornos“, „kornosnik“.
13. „Petschenigg“ - Hube v Labudskej dolini od „peč“.
14. „Dulger“ - Keusche v kantonu Hartneidstein od „dolg“ lang ali pa Schuld.
15. „Tschreppe“ - Hube na Nemškem od „crep“, „crepina“ „Scherbe“.
16. „Muraunigg“ - Hube v kantonu Kraigg od „mravla“, „Ameise“, „mravlinik“.
17. „Ranig“ - Hube v kantonu Greifenburg (Ranik Frühauf?) od „rano“ früh.
18. „Zabriaunigg“ - Hube v kantonu Glanegg „breg“, „za bregam“ „za bregavnik“ (Hinterleitner).
19. „Mirnik“ - Hube v starodvorskim kantonu od „mir“ Friede.

Tako je slavni Zilan Urban Jarnik, iskreni in visokovučeni Slovenec pisal in se trudil za svoje drago mati „Slovenijo.“ Škoda je, ja krivica je, da od tega slavnega Slovenca nikolj ni spomena, da od tega gospoda se životopisa ni blo brati! Nehvaležnost je gerda, ostudna; za to rojaki, znanci in prijatelji rajnega U. Jarnika povejte sedajnim Slovincem in Slavjanam kaj več obsirnejšega od tega Slavjana; gotovo je večnega spomina vredni!

P. Reke, rečice (kleine Bäche).

- Po rekah se nekte reke vesi imenujeje:
1. „Pörschach“ pri Brežah (Friesach).

2. „Pörschach“ pod št. Urihsko goro. Nekte reke tudi na slovenske strani:
 1. „Poreče“ v št. Stefanskej fari na Zili;
 2. „Poreče“ pri jezeri blizo Celovca.
 3. „Rieka“, ki v Mielo (Miss) teče.
- „Po reči“ je ravno toliko, kot poleg potoka, in v „Porečah“ naselišče na reči. To pa tudi priča, da je v staroslovenskim „reka“, mali potok.

Q. Olšice (Erlachbäche).

1. „Olsa“, ki blizo Brež v Motnico teče;
2. „Olšnitz“, ki blizo Velkovec v Dravo izteče;
3. V Strasburgskim kantonu je tudi „Olšnitz“;
4. „Olsach“ v zgornji Dravski dolini.

Posamesni potoki na nemške strani pod slovensko obleko.

1. „Knopnitz“ v zgornji Dravski dolini, po kateri se tudi okolica imenuje; od „konople“ „Hauf“, „konopfen“ von Hauf. Morebiti so se nekda tam s konoplami pečali.
2. „Kornaterbach“ od „korm“, „krm“, zadnja stran ladje. Ta potok se združi z Zilo, ki iz une strane nasprot ležeče gore priteče; ker oba potoka nazdol močno in hitro pridirjeta, združuje napravita podobo zadnje strani ladje podobno; za to tudi ime. Ravno od tod tudi „Kornos“, „Gurnitz“, „Kremse“ pri visoki Osterci, „Krems“ z „Kremsbache“ v Kačje dolini; mogoče tudi „Korntauern“.
3. „Stranigbach“ na nemški Zili od „stran“ Seite, Seitenbach.
4. „Ruschitzbach“ v Mölskeji dolini od „rožd“, „rož“, „Gestrüppe“, „Gestrüppbach“; Po tem tudi „rož“ „Rosegg“, „Rosenbach“ na nemški Zili, in vsi tisti „Roszbach“; tudi „Wulross“ v Kerskeji dolini zna izvirati od „volov rož“, „Ochsengestrüppe“, kar se tudi listemu kraji prileže.
5. „Desenbach“ v Malnici od „dezn“ „Regen“; zvonaj Celovca je tudi neka ves: „d'znja ves“ „Tessendorf“.
6. „Gleinitzbach“ v Mölskeji dolini od „glin“ „Hafnerlehm“, ali „glen“ „Lette“. Blizo tam teče potok imenujejo Nemci „Lamitz“, od „Lahm“ (Lehm) z slovensko koncavko „ie“; ravno tako tudi še drugo „Lamitz“ v ravno tej dolini. Sem je tudi pristeti „Glanfluss“ pri Celovcu od „glen“ „Lette“, kar se mu tudi prileže; odtod tudi „Glanfurt“, „Klagenfurt“.
7. „Gatnitzbach“ v Mölskeji dolini od „kot“ „kotnica“, „Winkelbach“.
8. „Pakabach“; morebiti namesto „potok“; „potak“ „Bach“ so Nemci čerke predjali v „pakat“, kar se večkrat dokazati more.
9. „Glödnitz“, „glodnica“ die Nagerinn, od „glodati“ nagen.
10. „Zweinitz“ ino „Swenitz“ ste gotovo tudi slovenske, alj odkod?
11. „Scherlitzbach“; spomni se na „žrelic“ „Ebenthal“ pod Celovcem, od „žrelo“ „Bienenflugloch“, in „žrelic“ „Schlund“, „Mündung“. Morebiti naravnjejši od „žreti“ verschlingen, „žrelic“ „Verschlinger“?
12. „Gedingbach“ tudi kraj „Kading“ blizo od „Kadunje“ „Backtrog“; kakor tudi „Neschka“, „Neschkova“ od „niške“ „Backtrog“; blizo zavolj podobe.
13. „Karnitzbach“ v nemški Zili od „k'rnica“ „Wasserwirbel“.
14. „Metnitz“ to je „motnica“ „Trübenbach“; v starih pismih se tudi pravi: „motnic“.

Dokaz iz imen planin in gor.

1. „Sirbitzalpe“ na štajerskeji meji ima svoje ime od „zer“, „zerovo drevo“ „Zirbenbaum“, ktero pogosto tam raste.
2. „Kravenzen“ med Brežami in št. Lampretam, od „kravenca“ „Kühälpe“ kako se tudi resen severni del te planine imenuje.
3. „Flanitzalpe“ v starih pismu od leta 1072 9ten Januaria se pravi „Vlatnic“ to je „Blatnica“ „Moosalpe“, kar se tudi kraju prileže.
4. „Posterzen“ od „pasterica“ „Bachstelzen“ ali pa Hirtin.
5. „Tauern“; Slovenci jim se sedaj pravija „Ture“ „v Turah“; „Verhoturje“ visoke gore med Evropo in Azijo.
6. „Korntauern“ od „korm“ „kern“ zadnja del ladje, in Ture.
7. „Malnitzer - Tauern“ od „male ture“, „malice“ „kleine Tauern“.

8. „Gössnitz“ od „gozdnic“, z gostim lesam zaraščena gora.
9. „Görlitzen“ blizo sv. mesta (Ossiach), morebiti od „gerlica“ „Turteltaube“ ali pa „gerlo“ „Schlund“.
10. Die „Zernacken“ od „černjak“, „Schwarzberg“.
11. „Muraniberg“ nad starim dvorom, ino
12. „Maraunberg“ nad Glanceji vesi; oba sta imenovana po „mur“ „Schwarzberg“.
13. „Drasenberg“ od „draga“ „Graben“, „Grabenberg“.
14. „Dobersberg“, „Dobritsch“ ino „Dobranberg“ ali od „dobrava“ „Waldberge“, ali od „deber“ „Thalberge“.
15. „Alpes in Vispriach“ (pism. od 9. Jan. 1072) od „visprije“, „Visprijah“ „hohe Alpe“.
16. „Mödring“ naj viši gora v Kerskeji dolini, od „moder“ „blau“, „Blauenberg“.
17. „Baler Alpen“ - (alpes in Belic pism. od 1131) od „belice“ „Weisse Alpen“.
18. „Gassarest“ (po pismu 9. Jan. 1072 „Gozarist“ blizo od „koza“, „kozar“, „kozarišče“ „Ziegenhirtenplatz“.
19. V starih pismu od 9. Jan. 1072 se govori od neke gore „Timnich“; pri Timencah je tudi gora „timnik“ od „tima“ ali „tma“ „Finsterberg“.
20. Die „Kulmberge“ imajo vsi svoje ime od „holm“, „h'lm“, „Bergkogel“.

Dokaz iz imen vesi in okrajev (Gegend).

A. Gorice (Ansiedelungen auf sanften Anhöhen.)

- „Gora“ je Berg, „gorica“, ali „gor'ca“ „Bergchen“, „Weinhügel“.
1. „Garzern“ v starodvorskim kantonu;
 2. „Garzern“ v kantonu „Kraig“.
 3. „Görtschach“ po slov. „gorice“, v „goričah“, katerih je veliko število.
 4. „Görtschitzen“ zvonaj Celovca, po slov. „goričica“.
- Sem tudi slišijo vesi in kraji „Görische“ ktere pa že malo višje ležijo, kot „gorice“; „Görische“ je toljko, kakor „Bergen“.
- a. „Göriach“ v Blatogradskim kantonu.
 - b. „Göriach“ pri „Mülldorfu“ v Mölskeji dolini.
 - c. „Göriachwinkel“ v Lungavi, kakor je blo že rečeno.
 - d. „Göriach“ zraven Bistrice na Zili; „v Gorjah“.
 - e. „Obergöriach“ zverhnje gorje, in
 - f. „Untergöriach“ spodnje gorje, oboje v Otmanjskeji fari.
 - g. „Podgorje“ „Unterbergen“; „Pogöriach“ v št. Paternijonskim kantonu, in „Pogoriach“ zvonaj Belaka.
 - h. „Sagritz“ od „zagorje“, „Hinterbergen“; tudi „Sager“ pri Grabstajnu.
 - k. „Mieger“, blizo tudi „Maygern“ na Nemškem od „Medgorje“.
- Zwischenbergen, v „Megorjah“, pokvarjeno v „Niegarijah“.
- l. „Ponargoje“ v št. Jurskeji fari pri Zili tiste hise, ki višje leže.
 5. „Grüntsach“ to je „Gorentsach“ v kantonu „Glanegg“; tudi „Gorintschach“ v „gorinčeah“ v št. Jurskeji fari na pesku.
- Na Koroškem so „gorjanci“ „Gebirgsbauern“, ino „poljanci“ „Thalbewohner“.

(Konec sledi.)

Südslavische Zeitung

erscheint (mit Ausnahme der Sonn- und Feiertage) täglich in Agram und bespricht als Organ der national-liberalen Richtung in den vereinten Königreichen, die Angelegenheiten der Südslaven sowohl in ihren innern Verhältnissen als auch in ihren Beziehungen zur österreichischen Gesamtmonarchie und zum Auslande. Der Grundsatz, welchen dieses Blatt vertritt ist: „Wahrung der Freiheit und Nationalität.“

Die Pränumeration auf das 4te Quartal (October — December) beträgt sammt täglicher Postversendung 2 fl. 35 kr. CMz. Man kann bei allen k. k. Postämtern oder direct bei der Expedition der Südslavischen Zeitung in Agram pränumerieren. Abonnementsbriefe mit der Angabe „Zeitungs-gelder“, brauchen nicht frankirt zu werden.